

**Podręcznik cytowania w systemie:
Harvard references format 1 (deprecated; 2017)
Cite Them Right 12th edition – Harvard (2022)¹**

Styl cytowania Harvard powstał w USA w Harvard University (Cambridge, MA). Proszę nie mylić z University of Cambridge, (Cambridge, Wielka Brytania). Jest to styl typu „author-date”. Oznacza to, że w tekście głównym w nawiasie występuje tylko: 1) nazwisko autora (maksymalnie trzech), 2) rok publikacji oraz 3) cytowana strona albo zakres stron. Bibliografia (musi być określona angielskim słowem: References) jest ułożona alfabetycznie (według nazwisk i lat publikacji). Proszę nie numerować bibliografii, także nie należy dzielić na działy (monografie, rozdziały w książkach, artykuły, a tym bardziej netografia). Strony internetowe też mają autorów i rok publikacji. Poniżej (pkt 4) jest opis jak cytować strony internetowe.

Styl Harvard stosuje tylko nazwy angielskie, np. „p.” (jedna strona); „pp.” zakres stron; redaktor „ed.” (z kropką; to skrót od „editor”); redaktorzy „eds” (bez kropki; to skrót od „editors”); numer doi jest poprzedzony zwrotem: „Available at:”

Ten styl uznaje serie wydawnicze numerowane, np. (The Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies, 607) oraz nienumerowane: (The Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies).

Uznaje także tłumaczy: „Translated by:”; miejsce wydania: „London:” i wydawcę: „T&T Clark”. Także różnia: strony („pp.”) i numery („no.”), kolumny („col.”) i inne.

Menedżery bibliografii robią to automatycznie. Jeśli ktoś nie stosuje menedżerów musi to robić ręcznie.

1. Monografie

1.1. Jeden autor

w tekście: (Lee, 2013, p. 95) (Lemche, 1991, p. 94)

w bibliografii:

Lee, C.-C. (2013) *The Blessing of Abraham, the Spirit, and Justification in Galatians. Their Relationship and Significance for Understanding Paul's Theology*. Wipf and Stock Publishers.

Lemche, N.P. (1991) *The Canaanites and Their Land. The Tradition of the Canaanites*. Sheffield, England: Sheffield Academic Press (The Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies).

1.2. Dwóch autorów

w tekście: (Ernst and Westermann, 1976, p. 100) (Kaltner and Stulman, 2004, p. 97)

w bibliografii:

Ernst, J. and Westermann, C. (eds) (1976) *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*. Gütersloh: Kaiser, Gütersloher Verl.-Haus.

Kaltner, J. and Stulman, L. (2004) *Inspired Speech. Prophecy in the Ancient Near East. Essays in Honor of Herbert B. Huffmon*. London – New York.

1.3. Dwóch autorów + seria wydawnicza

w tekście: (Joyce and Rom-Shiloni, 2015, p. 98)

w bibliografii:

Joyce, P.M. and Rom-Shiloni, D. (eds) (2015) *The God Ezekiel Creates*. London: T&T Clark (The Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies, 607).

¹ Uaktualniony został 4.3. Strona internetowa, której „autorem” jest nazwa serwera. Dopisane przykłady ustaw sejmowych.

1.4. Dwóch autorów, seria wydawnicza + numer doi

w tekście: (Jeon and Jonker, 2021, p. 98) (Keener and Oliverio Jr., 2022, p. 96)

w bibliografii:

Jeon, J. and Jonker, L.C. (eds) (2021) *Chronicles and the Priestly Literature of the Hebrew Bible*. De Gruyter (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft, 528). Available at: <https://doi.org/10.1515/9783110707014>.

Keener, C.S. and Oliverio Jr., L.W. (2022) *The Spirit throughout the Canon. Pentecostal Pneumatology*. Leiden, The Netherlands: Brill. Available at: <https://doi.org/10.1163/9789004518728>.

1.5. Trzech autorów

w tekście: (Graziano, Meynet and Witek, 2021, p. 101) (Koehler, Baumgartner and Stamm, 2008a, p. 100) (Koehler, Baumgartner and Stamm, 2008b, p. 101)

w bibliografii:

Graziano, F., Meynet, R. and Witek, B. (eds) (2021) *Atti del settimo convegno RBS. International Studies on Biblical & Semitic Rhetoric*. Leuven – Paris – Bristol (CT): Peeters (RBSem, 30).

Koehler, L., Baumgartner, W. and Stamm, J.J. (2008a) *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio (Prymasowska Seria Biblijna).

Koehler, L., Baumgartner, W. and Stamm, J.J. (2008b) *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio (Prymasowska Seria Biblijna).

1.6. Czterech i więcej autorów

w tekście: (Jentsch *et al.*, 2015, p. 99) (Loska *et al.*, 1991, p. 94) (Hawthorne *et al.*, 2010, p. 92)

w bibliografii:

Jentsch, W. *et al.* (eds) (2015) *Evangelischer Erwachsener Katechismus. Kursbuch des Glaubens. Im Auftrag der Katechismuskommission der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands*. Gütersloh.

Loska, T. *et al.* (eds) (1991) *Bóg, człowiek, świat. Ilustrowana encyklopedia dla młodzieży*. Katowice: Księgarnia Świętego Jacka.

Hawthorne, G.F. *et al.* (eds) (2010) *Słownik teologii św. Pawła*. Translated by L. Canghellaris. Warszawa: Vocatio (Prymasowska Seria Biblijna).

2. Rozdziały w książkach

2.1. Jeden autor

w tekście: (Carvalho, 2015, p. 110) (Ahn, 2023, p. 150)

w bibliografii:

Carvalho, C.L. (2015) ‘The God that Gog Creates. “Drop the Stories and Feel the Feelings”’, in P.M. Joyce and D. Rom-Shiloni (eds) *The God Ezekiel Creates*. London: T&T Clark (The Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies, 607), pp. 107–132.

Ahn, J. (2023) ‘Political Poles Between Babylon-Persia in Ezekiel and Egypt in Jeremiah. Communicating Forced and Return Migrations’, in M.G. Brett and R. Gilmour (eds) *Political Theologies in the Hebrew Bible*. Brill Schöningh (Journal of Ancient Judaism – Supplements, 35), pp. 145–163. Available at: https://doi.org/0.30965/9783657790838_010.

2.2. Jeden autor + doi

w tekście: (Green, 2003, p. 94)

w bibliografii:

- Green, P. (2003) 'The poet and the superego. Klein, Blake and the Book of the Prophet Ezekiel', in H. Canham and C. Satyamurti (eds) *Acquainted with the Night. Psychoanalysis and the Poetic Imagination*. London: Routledge, pp. 71–93. Available at: <https://doi.org/10.4324/9780429471551>.
- Dimant, D. (2017) 'The Interpretation of Ezekiel in the Hodayot', in B.Y. Goldstein, M. Segal, and G.J. Brooke (eds) *HĀ-'ĪSH MŌSHE: Studies in Scriptural Interpretation in the Dead Sea Scrolls and Related Literature in Honor of Moshe J. Bernstein*. Leiden, The Netherlands: Brill (Studies on the Texts of the Desert of Judah, 122), pp. 78–95. Available at: https://doi.org/10.1163/9789004355729_007.
- Ganzel, T. (2019) 'Between the Prophet and his Prophecy. Ezekiel's Visionary Temple in its Historical Context', in T. Ganzel, Y. Brandes, and C. Deutsch (eds) *The Believer and the Modern Study of the Bible*. Academic Studies Press, pp. 463–480. Available at: <https://doi.org/10.2307/j.ctv2175qxj.27>.

2.3. Dwóch autorów + doi

w tekście: (Fowler and Strickland, 2016, p. 20) (Kienzle and Stevens, 2014, p. 160)

w bibliografii:

- Fowler, W.G. and Strickland, M. (2016) 'The influence of Ezekiel in the Fourth Gospel. Intertextuality and interpretation', in M. Azar (ed.) *Exegeting the Jews: The Early Reception of the Johannine "Jews"*. Leiden, The Netherlands: Brill (Biblical Interpretation Series, 167), pp. 1–23. Available at: https://doi.org/10.1163/9789004383845_002.
- Kienzle, B.M. and Stevens, T.A. (2014) 'Intertextuality in Hildegard's Works. Ezekiel and the Claim to Prophetic Authority', in D. Stoudt, G. Ferzoco, and B. Kienzle (eds) *A Companion to Hildegard of Bingen*. Leiden, The Netherlands: Brill (Brill's Companions to the Christian Tradition, 45), pp. 137–162. Available at: https://doi.org/10.1163/9789004260719_008.

3. Artykuły w czasopismach

3.1. Jeden autor + doi

w tekście: (Morciniec, 2020, p. 179) (Kopiec, 2022) (Autiero, 2023)

w bibliografii:

- Morciniec, P.J. (2020) 'Moralna odpowiedzialność rodziców za szczepienie dzieci', *Family Forum*, 10, pp. 179–200. Available at: <https://doi.org/10.25167/FF/1903>.
- Kopiec, P. (2022) 'Propheticness of the Ecumenical Social Thought: the "Life and Work" Oxford Conference about the State and Economic Order', *Studia Oecumenica*, 22, pp. 7–21. Available at: <https://doi.org/10.25167/so.5004>.
- Autiero, A. (2023) 'Joseph: A different ethics is possible', *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego*, 43(1), pp. 15–26. Available at: <https://doi.org/10.25167/sth.5092>.

3.2. Dwóch autorów + doi

w tekście: (Ławreszuk and Makal, 2022) (Krok and Cholewa, 2021) (Albiniak and Albiniak, 2021)

w bibliografii:

- Ławreszuk, M. and Makal, P. (2022) 'Polish view of the Contemporary Orthodox Church Law – problems on the way to systematization', *Studia Oecumenica*, 22, pp. 123–135. Available at: <https://doi.org/10.25167/so.4817>.

Krok, D. and Cholewa, M. (2021) 'Does a Denomination Matter? Differences in Religiosity and Value Systems between Catholics and Anglicans', *Studia Oecumenica*, 21, pp. 63–83. Available at: <https://doi.org/10.25167/so.3855>.

Albiniak, A. and Albiniak, E.M. (2021) 'Okołoplebiscytowa Kolęda śląska Henryka Zbierzchowskiego jako przykład propagandowego wykorzystania semantyki kolęd do walki propolskiej w okresie konstituowania się granic II Rzeczypospolitej', *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego*, 41(2), pp. 169–189. Available at: <https://doi.org/10.25167/sth.3406>.

3.3. Trzech autorów + doi

w tekście: (Kumar, Gupta and Srivastava, 2020) (Omer, Malani and del Rio, 2020) (Bosowski, Bosowska and Nalepa, 2021)

w bibliografii:

Kumar, A., Gupta, P.K. and Srivastava, A. (2020) 'A review of modern technologies for tackling COVID-19 pandemic', *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14(4), pp. 569–573. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.05.008>.

Omer, S.B., Malani, P. and del Rio, C. (2020) 'The COVID-19 Pandemic in the US: A Clinical Update', *JAMA*, 323(18), pp. 1767–1768. Available at: <https://doi.org/10.1001/jama.2020.5788>.

Bosowski, P., Bosowska, J. and Nalepa, J. (2021) 'Evolving Deep Ensembles For Detecting Covid-19 In Chest X-Rays', in *2021 IEEE International Conference on Image Processing (ICIP). 2021 IEEE International Conference on Image Processing (ICIP)*, pp. 3772–3776. Available at: <https://doi.org/10.1109/ICIP42928.2021.9506119>.

3.4. Czterech i więcej autorów + doi

w tekście: (Dzigurski *et al.*, 2022, p. 20) (Whitelaw *et al.*, 2020, p. e436) (Vaishya *et al.*, 2020, p. 338)

w bibliografii:

Dzigurski, A.I. *et al.* (2022) 'Attitudes of university students towards institution of a marriage', *Family Forum*, 12, pp. 15–30. Available at: <https://doi.org/10.25167/FF/4809>.

Whitelaw, S. *et al.* (2020) 'Applications of digital technology in COVID-19 pandemic planning and response', *The Lancet Digital Health*, 2(8), pp. e435–e440. Available at: [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(20\)30142-4](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(20)30142-4).

Vaishya, R. *et al.* (2020) 'Artificial Intelligence (AI) applications for COVID-19 pandemic', *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14(4), pp. 337–339. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.04.012>.

4. Strony internetowe

Strony internetowe są różnie konstruowane. Nie zawsze pola rekordu są odpowiednio oznaczone. Dlatego menedżery bibliografii nie mogą pobrać ważnych informacji (nazwiska autora/autorów oraz roku). W takich sytuacjach trzeba wpisać odpowiednie informacje w odpowiednie pola.

4.1. Strona internetowa z autorem, rokiem i cytowaniem numerów dokumentu

w tekście: (Benedykt XVI, 2009, no. 12)

Autorem jest „Benedykt XVI”; to jest nazwa własna. Należy to wpisać w pole „nazwisko”.

w bibliografii:

Benedykt XVI (2009) *Encyklika „Caritas in veritate” ojca świętego Benedykta XVI do biskupów prezbiterów i diakonów do osób konsekrowanych do wiernych świeckich i wszystkich ludzi dobrej woli o integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie*. Available at: https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html (Accessed: 18 January 2023).

w tekście: (Franciszek, 2016, no. 10)

Autorem jest „Franciszek”; to jest nazwa własna. Należy to wpisać w pole „nazwisko”.

w bibliografii:

Franciszek (2016) *Posynodalna adhortacja apostolska „Amoris laetitia” Ojca Świętego Franciszka do biskupów do kapłanów i diakonów do osób konsekrowanych do małżonków chrześcijańskich i do wszystkich wiernych świeckich o miłości w rodzinie*. Available at: https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia.html (Accessed: 18 January 2023).

4.2. Strona internetowa z autorem, rokiem, bez numeracji

w tekście: (Kongregacja Nauki Wiary, 2021)

Autorem jest „Kongregacja Nauki Wiary”; to jest nazwa własna. Należy to wpisać w pole „nazwisko”.

w bibliografii:

Kongregacja Nauki Wiary (2021) *Responsum ad dubium Kongregacji Nauki Wiary odnośnie do udzielania błogosławieństwa związkom osób tej samej płci (22 lutego 2021 r.)*. Available at: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20210222_responsum-dubium-unio-ni_pl.html (Accessed: 18 January 2023).

w tekście: (Tasiemski, 2021)

Autorem jest „Stanisław Tasiemski”; (imię i nazwisko), należy to wpisać w odpowiednie pola.

w bibliografii:

Tasiemski, S. (2021) *Łódź. Zakończył się VI Kongres Nowej Ewangelizacji – Vatican News*. Available at: <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2021-09/lodz-zakonczy-l-sie-vi-kongres-nowej-ewangelizacji.html> (Accessed: 28 December 2023).

W tekście: (Franciszek, 2013)

Autorem jest „Franciszek” (papież) → pole „nazwisko”; jest też tłumacz: „Kasper M. Kaproń” → pole „tłumacz”.

w bibliografii:

Franciszek (2013) *List Papieża Franciszka na 105 Zgromadzenie Plenarne Konferencji Episkopatu Argentyny*, Deon.pl. Translated by K.M. Kaproń. Available at: <https://deon.pl/kosciol/serwis-papieski/niech-pan-uwolni-nas-od-robienia-sobie-makijazu,240156> (Accessed: 28 December 2023).

4.3. Strona internetowa, której „autorem” jest nazwa serwera

w tekście: (MyPlan.com, 2004)

Autorem jest „MyPlan.com”; to jest nazwa własna. Należy to wpisać w pole „nazwisko”. Data jest na dole strony.

w bibliografii:

MyPlan.com (2004) *MyPlan.com :: Home*. Available at: <https://www.myplan.com/> (Accessed: 8 September 2023).

w tekście: (Avvenire.it, 2022)

Autorem jest „Avvenire.it”; to jest nazwa własna. Należy to wpisać w pole „nazwisko”.

w bibliografii:

Avvenire.it (2022) *L'appello. Il Papa: «La guerra è una pazzia che pagano gli innocenti»*. Available at: <https://www.avvenire.it/papa/pagine/il-papa-la-guerra-una-pazzia-che-pagano-gli-innocenti-delinquente-chi-commercia-armi> (Accessed: 28 December 2023).

Ustawy sejmowe. Jeśli występują różne dokumenty, ale ten sam autor i rok, należy w pierwszym cytowaniu po roku wprowadzić „a”; w drugim cytowaniu – po roku „b”]

w tekście: Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Isap.sejm.gov.pl, 1964a)

w tekście: [konkretny przepis] (Isap.sejm.gov.pl, 1964a, art. 2. § 1.)

w bibliografii:

Isap.sejm.gov.pl (1964a) *Ustawa z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Available at: <https://isap.sejm.gov.pl/Isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640090059> (Accessed: 3 July 2023).

w tekście: Kodeks postępowania cywilnego (Isap.sejm.gov.pl, 1964b)

w tekście: [konkretny przepis] (Isap.sejm.gov.pl, 1964b, art. 3. § 1.)

w bibliografii:

Isap.sejm.gov.pl (1964b) *Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego*. Available at: <https://isap.sejm.gov.pl/Isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19640430296> (Accessed: 3 July 2023).

w tekście: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Isap.sejm.gov.pl, 1997)

w tekście: [konkretny przepis] (Isap.sejm.gov.pl, 1997, art. 17. 1.)

w bibliografii:

Isap.sejm.gov.pl (1997) *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.* Available at: <https://isap.sejm.gov.pl/Isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970780483> (Accessed: 3 July 2023).

w tekście: Ustawa o podstawowej opiece zdrowotnej (Isap.sejm.gov.pl, 2017)

w bibliografii:

Isap.sejm.gov.pl (2017) *Ustawa z 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej*. Available at: <https://isap.sejm.gov.pl/Isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170002217> (Accessed: 3 July 2023).